

travelbook

Madera

Bezdroża

Mistrzowska **ERGO**
#ochrona **HESTIA**

Autorka przewodnika: Joanna Mazur

Redaktor prowadzący: Paweł Sondej

Redakcja: Agnieszka Borowiecka

Redakcja techniczna: Katarzyna Leja, Sabina Binek

Skład: Michał Sapeta

Projekt okładki: Ewa Jarocka; materiały graficzne na okładce zostały wykorzystane za zgodą Shutterstock Images LLC.

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autorka oraz wydawnictwo Helion dążyli do wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autorka oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 2309863

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?bemdt3>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzje.

Wydanie III

ISBN: 978-83-283-4551-5

Copyright © Helion, 2018

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

Spis treści

ATRAKCJE MADERY	5
INFORMACJE PRAKTYCZNE	11
PRZED WYJAZDEM	12
Wybór czasu podróży	12
Źródła informacji	13
Formalności	15
DOJAZD	19
Podróż samolotem	19
NA MIEJSCU	20
Transport publiczny	20
Noclegi	24
Wyżywienie	26
INFORMATOR A-Z	28
INFORMACJE KRAJOZNAWCZE	41
KRAJOZNAWCZE ABC	42
Zaproszenie na Maderę	42
Charakterystyka geograficzna	42
Przyroda	45
Historia	48
SPOŁECZEŃSTWO	53
Język	54
Religia	54
KULTURA I SZTUKA	55
Hafty maderskie	55
Rzeźba i malarstwo	56
Sztuka sakralna	56
Muzyka i folklor	56
Święta i festiwale	57
KUCHNIA	61
MADERA	65
FUNCHAL	66
OKOLICE FUNCHAL	88
CALHETA	90

▶ CARROS DO CESTO _____	96
CÂMARA DE LOBOS _____	98
MACHICO _____	105
▶ LEVADAS, CZYLI WODNE SZLAKI _____	110
PONTA DO SOL _____	114
PORTO MONIZ _____	118
RIBEIRA BRAVA _____	125
▶ WINO MADERSKIE _____	130
SÃO VICENTE _____	132
SANTANA _____	138
▶ PODWODNY ŚWIAT MADERY _____	144
SANTA CRUZ _____	146
PORTO SANTO _____	150
SŁOWNICZEK POLSKO-PORTUGALSKI _____	156
INDEKS _____	159

Spis ramek

Madera w internecie _____	14
Placówki dyplomatyczne _____	15
Centra informacji turystycznej (<i>postos de turismo</i>) na Maderze _____	16
Co zabrać? _____	17
Prom Funchal – Porto Santo _____	20
Wypożyczalnia samochodów _____	22
Dni wolne od pracy _____	32
Ważne telefony _____	34
Archipelag w liczbach _____	44
Sport _____	60
Dziennik Isabelli _____	67
Reid's – legendarny hotel Madery _____	68
Obyczaje i święta w gminie Câmara de Lobos _____	100
Sport, rekreacja i rozrywka w gminie Câmara de Lobos _____	103

CIEKAWOSTKI KULTUROWE

Funchal

Stolica archipelagu, miasto parków i ogrodów bogatych w wiele gatunków flory, w tym gatunki endemiczne. Miasto pełne życia i nowoczesne, a jednocześnie pełne historii i tradycji. Gościnne Funchal chętnie odstawia przed przyjezdnym wszystkie swoje tajemnice. Trzeba wstąpić do starej katedry, spacerować się promenadą wzdłuż oceanu, nacieszyć oczy pięknymi

widokami na zatokę z parku Santa Catarina, pokontemplować uliczną sztukę współczesną w starej części miasta, skusić się na lampkę wina maderskiego, odpocząć w ogrodach posiadłości Quinta das Cruzes oraz odwiedzić ogród botaniczny. Otulona zielonymi wzgórzami stolica Madery oczaruje swym niezwykłym pięknem każdego przybysza. Miasto niezapomniane, oniryczne i pełne wdzięku.

**Atrakcje
Madery**

Kup książkę

Poleć książkę

Curral das Freiras

Wieś na dnie głębokiej doliny. Otaczają ją góry gęsto otulone mgłą. Pejzaż niepowtarzalny. Sama podróż w głąb doliny dostarcza wielu niesamowitych wrażeń. Warto tu zaglądnąć (zwłaszcza 1 listopada podczas lokalnego święta), by skosztować pieczonych kasztanów.

Monte

Malownicza miejscowość na szczycie zielonego wzgórza. Monte słynie przede wszystkim ze swoich cudownych tropikalnych ogrodów i pięknych widoków. W okolicach kościoła Nossa Senhora do Monte zobaczyć można postój *carros de cesto* – pojazdów przypominających sanie, będących bardzo oryginalnym środkiem transportu na wyspie. Zjazd z zawrotną prędkością wiklinowym koszem na płozach należy dziś do największych turystycznych atrakcji Madery.

Camacha

Mała miejscowość w centrum wyspy wyspy, słynąca ze sztuki wikliniarstwa. Oprócz tradycyjnych koszy można tam zobaczyć (i kupić) inne arcydzieła z wikliny. Przy odrobinie szczęścia można też trafić na okazjonalnie odbywający się na głównym placu miejskim pokaz rękodzieła. To również ważne miejsce dla wszystkich miłośników futbolu. To właśnie tutaj odbył się pierwszy na portugalskich ziemiach mecz piłki nożnej – dyscypliny, która jest dzisiaj narodowym sportem Portugalii.

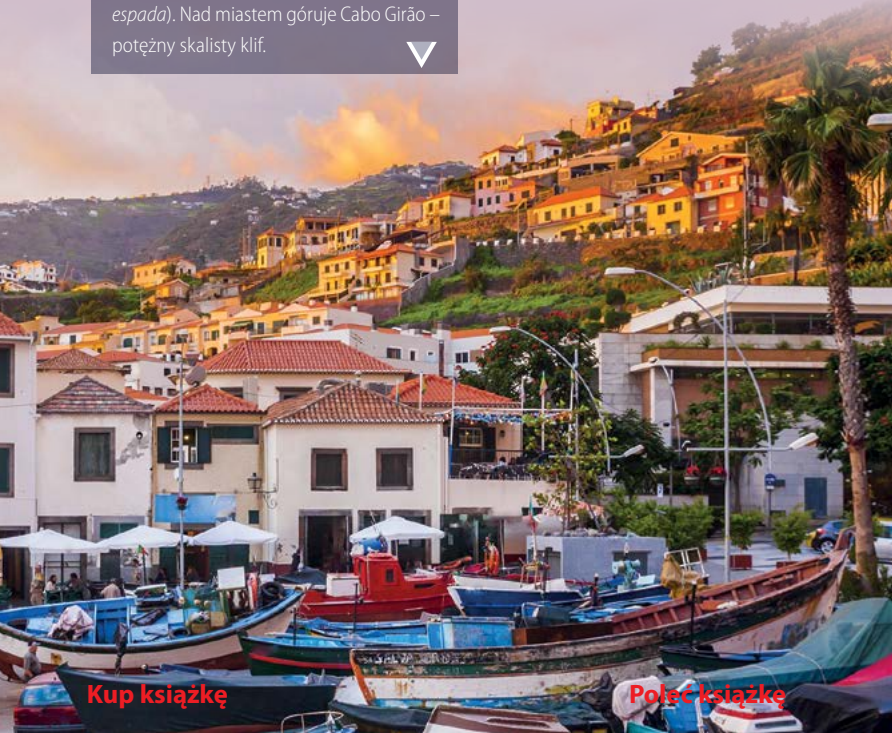

Palheiros de Santana

Charakterystyczne domy z opadającymi aż do ziemi dachami pokrytymi strzechą zdobią krajobraz gminy Santana. Te niewielkie chatki są dziś ogromną atrakcją Madery. Urzekają zwłaszcza swoimi kolorami. Spacerując po okolicach Santany, z pewnością napotkamy nawet takie, które wciąż są zamieszkałe, a w oknach suszy się pranie.

Câmara de Lobos

Malownicze miasteczko rybackie, w którego porcie przycumowane są kolorowe łódki i suszą się ryby. Miejsce, w którym zatrzymał się czas. Warto przejść się urokliwymi wąskimi uliczkami, by w którejś z knajpek napić się ponchy i skosztować miejscowego specjału – grillowanego pałasa (*peixe-espada*). Nad miastem góruje Cabo Girão – potężny skalisty klif.

Kup książkę

Poleć książkę

SKARBY PRZYRODY

Quinta do Palheiro Ferreiro

Przepiękne ogrody w okolicy Funchal, należące do rodziny Blandy. Obowiązkowa wizyta dla wszystkich odwiedzających Maderę i kochających spacerować wśród przyrody. Znaleźć tu można elementy typowe dla ogrodów francuskich, jak i sentymentalnych ogrodów angielskich. Przy aranżowaniu krajobrazu tego miejsca wykorzystano też wodę.

Boca da Encumeada

Zaliczana jest do najpiękniejszych miejsc na Maderze. Leży w samym środku wyspy i stanowi wspaniały punkt widokowy. Rozległa panorama, która się z niej roztacza (od miasta Ribeira Brava aż po przylądek São Vicente) warta jest trudów wędrówki, zwłaszcza że trasa wiedzie wśród słynnych lasów wawrzynowych (*Laurissilva*), wpisanych na listę UNESCO.

Kup książkę

Poleć książkę

Jaskinie São Vicente

Jaskinie są niewątpliwym cudem natury i dowodem na wulkaniczne pochodzenie wyspy. Spacer po tym podziemnym labiryncie to prawdziwa wyprawa do wnętrza Ziemi, gdzie zobaczyć można zastygłe potoki lawy, wulkaniczne „stalaktyty” i urokliwe małe jeziorka.

Rabaçal

Dolina Rabaçal to kraina rajskiej przyrody. W tym miejscu rozpoczynają się najpiękniejsze maderskie szlaki turystyczne. Wędrując nimi, mamy okazję podziwiać prastare lasy wawrzynowe (*Laurissilva*) – przyrodniczy relikwitu wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Przyrodniczego UNESCO. Szczególnie wartą polecenia jest wędrowka do Dwudziestu Pięciu Źródeł.

Kup książkę

Poleć książkę

Porto Santo

Wyspa Porto Santo poszczycić się może jedyłą na Archipelagu Maderskim piaszczystą plażą. I to nie byle jaką, bo aż dziewięćkilometrową. Krystalicznie czysta i ciepła przez cały rok woda oceanu, wspaniałe złotożółty piasek i górzysty krajobraz – to wszystko czyni z południowego wybrzeża Porto Santo raj dla wczasowiczów. Także architektura świetnie się tutaj komponuje z krajobrazem, co pozwoliło zachować piękno tej atlantyckiej perełki.

Naturalne baseny Porto Moniz

Baseny powstały w dawnych kraterach wulkanicznych i napełniane są przez fale oceanu. Kąpieliska skalne są dziś największą atrakcją regionu Porto Moniz. Przejrzystobłękitna woda cudownie kontrastuje z ciemnymi skałami, które gdzieś wystają nad powierzchnię. Miejsce o naturalnym pięknie i niepowtarzalnym charakterze.

Informacje praktyczne

[Kup książkę](#)

[Poleć książkę](#)

Przed wyjazdem

Przed wyjazdem na Maderę powinniśmy się zastanowić, czy chcemy wycieczkę zorganizować na własną rękę, czy też wolimy skorzystać z oferty jednego z biur podróży. Ta druga możliwość pozwala często zaoszczędzić sporo pieniędzy, ponieważ sam przelot z Polski, wykupiony w liniach lotniczych, może być droższy niż cały pakiet oferowany przez biuro podróży: lot czarterem, hotel i częściowe wyżywienie. Przed podjęciem decyzji najlepiej sprawdzić i porównać ceny. Wyjazd na własną rękę ma natomiast tę zaletę, że można samemu podróżować po Maderze i Porto Santo i nocować w różnych miejscowościach. Niestety, nie ma regularnych bezpośrednich lotów z Polski do Funchal, więc trzeba się będzie przesiadać. Wycieczki zorganizowane przez biura podróży oferują zwykle bezpośrednie czarterowe loty z większych miast Polski.

Jeśli zdecydujemy się zakwaterować w stolicy archipelagu i stamtąd podróżować po wyspie, to powinniśmy koniecznie rozważyć różne możliwości poruszania się po Maderze. Najlepszym rozwiązaniem może być wypożyczenie samochodu. Jeśli zdecydujemy się na wycieczkę objazdową, to koniecznie powinniśmy
zawczasu

sprawdzić bazę noclegową w poszczególnych miejscowościach i najlepiej z wyprzedzeniem zarezerwować pokój w hotelu, schronisku czy pensjonacie. Jeśli planujemy dłuższy pobyt na samej Maderze, możemy skorzystać z promu, który codziennie kursuje z Funchal na Porto Santo, i dzięki temu spędzić jeden pełny dzień na sąsiedniej wyspie (oprócz transportu przewoźnik Porto Santo Line oferuje też różne ciekawe atrakcje na miejscu).

WYBÓR CZASU PODRÓŻY

Madera to archipelag wiecznej wiosny. Panuje tam łagodny klimat podzwrotnikowy. Średnia temperatura latem wynosi 22°C, a w zimie ok. 16°C. Woda w oceanie jest ciepła cały rok, w lecie ma ok. 20°C, a w zimie niewiele mniej, bo nawet do 18°C. Klimat jest więc wyśmienity i można tu wypoczywać przez cały rok. Najprzyjemniej może być w miesiącach mniej turystycznych – takich jak np. sierpień. Unikniemy wtedy tłumów turystów w Funchal czy Porto Moniz i tłoku na górskich szlakach. Na wiosnę każdego roku odbywa się na Maderze **Festa da Flor**, czyli Święto Kwiatów. Jest to bardzo piękne widowisko, któremu towarzyszą liczne parady i występy muzyczne, pokazy tańców ludowych i degustacje regionalnej kuchni. Mamy więc wtedy idealną okazję

Kup książkę

Poleć książkę

poznać głębiej tradycje Madery oraz zobaczyć wyspę w jej pełnej krasie, kiedy kwitną wszystkie kwiaty, a w powietrzu unosi się niesamowity ich zapach. Trzeba jednak pamiętać, że Festa da Flor przyciąga wielu turystów z Portugalii i całego świata, a Funchal pęka wtedy w szwach. Zatem jeśli zdecydujemy się na podróż właśnie wtedy, powinniśmy z dużym wyprzedzeniem zarezerwować bilety na przelot i nocleg.

ŹRÓDŁA INFORMACJI

Przewodniki i mapy

Szczegółowe mapy i przewodniki po archipelagu można nabyć w niemal każdym turystycznym sklepie na Maderze. Warto wybrać się do najbliższego punktu informacji turystycznej (*posto de turismo*) na wyspach, aby dostać **darmowe mapy** okolicy i uzyskać najważniejsze informacje o regionie. Osoby wybierające się na piesze wędrówki powinny zaopatrzyć się w szczegółowe przewodniki po trasach. Na Maderze w sprzedaży jest kilka bardzo dobrze napisanych **przewodników po lewadach** (*levadas*). Na uwagę zasługują następujące pozycje: Raimundo Quintal, *Levadas and Footpaths of Madeira*;

Paddy Dillon, *Walking in Madeira*; Pat i John Underwood, *Landscapes of Madeira*. Trzeba pamiętać, że wybierając się na dłuższe wędrówki górskie, powinniśmy zaopatrzyć się w dobrą mapę ze szczegółowymi informacjami na temat tras. Przydatne informacje znajdują się również na oficjalnej stronie turystycznej Madery – www.visitmadeira.pt (w językach: portugalskim, hiszpańskim, angielskim, francuskim i niemieckim). Z portalu pobrać można schematyczne mapki z przebiegiem szlaku (takie, jakie znajdują się na tablicach informacyjnych na początku każdej trasy). Każda taka mapka opatrzona jest krótkim opisem drogi w językach portugalskim i angielskim oraz informacjami o potencjalnych zagrożeniach, jak też zawiera wykaz numerów telefonicznych alarmowych i firm taksówkarskich działających w mijanych i docelowych miejscowościach. Warto przed

Kup książkę

Poleć książkę

Krajoznawcze ABC

ZAPROSZENIE NA MADERĘ

Madera jest niczym tajemniczy ogród pośród oceanu, gdzie ciało i dusza odnajdują harmonię i na nowo odkrywają zapierające dech w piersiach oblicza Matki Natury. Tu Europa miesza się z tropikami, delikatna mgła otula wzgórze, a w powietrzu unosi się zapach eukaliptusa na przemian z wonią egzotycznych kwiatów. Madera jest ciemnozielona – jak jej gęsto porośnięte lasami góry, złocistożółta – jak plaża Porto Santo, przezroczystoniebieska – jak wody oblewającego ją oceanu, kruczoczarna – jak wulkaniczny piasek, intensywnie tęczkowa – jak jej tropikalne ogrody, ciemnobrązowa – jak nagie skały bezludnych wysp.

To kraina wiecznej wiosny – miodem i winem płynąca. Jest słodka jak trzcina cukrowa, orzeźwiająca jak miąższ marakui i mango. Jest melancholijna jak dźwięk portugalskiej gitary, a zarazem radosna jak maderskie tańce i kolorowa jak tradycyjne stroje jej mieszkańców. Malowniczy krajobraz archipelagu przypomina misternie wyhaftowany ornament, który zaskakuje swą subtelnością, precyzją i wytwornością. Jest jak orchidea – idealna, delikatna i wrażliwa, lub jak bugenwilla – jaskrawa, nieokiełznana i nieposkromiona. Madera to archipelag kontrastów, połączenie zaczarowanego świata natury z bogatym dziedzictwem kulturowym. To oaza spokoju, raj dla zmysłów, chwila zapomnienia i medytacji.

Gościenna Madera udostępnia swe tajemnice światu, od wieków przyjmując gości z otwartymi ramionami. Uchyla przed nimi wrota tajemniczych ogrodów, zaprasza na szlaki wzdłuż krętych lewad, raczy

przepięknymi widokami, upaja zapachem świeżo ciętych kwiatów i smakiem egzotycznych owoców. Podróżnych częstuje ponczą i winem maderskim, zaprasza do starych domów pokrytych strzechą i tam, przy dźwiękach tradycyjnej muzyki, opowiada swoją długą historię. Opowieść ciągnie powoli, tak aby podróżny usłyszał każdy jej szczegół. Bez pośpiechu odstani też przed przybysem swe skarby, by ten poczuł się jak odkrywca nieznanego łądu. Madera jest jak różnobarwny niczym w kalejdoskopie świat wrażeń, który porusza wszystkie zmysły. To ogród wiecznej wiosny, pełen barw, smaków i zapachów. Archipelag czaruje swym urokiem, zabierając przyjezdnych w swoje prastare lasy, potężne góry, malownicze doliny, tajemnicze groty i niesamowity podwodny świat skrywany u swych brzegów.

Madera zaprasza w podróż w głąb siebie, na wędrowkę do źródeł czasu i przestrzeni, przy akompaniamencie łagodnego szumu fal, szelestu liści, słodkiego wina, bryzy ciepłego oceanu i promieni słońca. Najlepiej kontemplować ją powoli i w zapomnieniu, dokładnie utrwałać w pamięci wszystkie jej obrazy, zapachy i smaki, by później móc wielokrotnie powracać do niezwykłych maderskich chwil.

CHARAKTERYSTYKA GEOGRAFICZNA

Archipelag Maderski jest zaliczany do Makaronezji i leży na Oceanie Atlantyckim w odległości ok. 570 km od północno-zachodnich wybrzeży Afryki i 850 km od stolicy

Kup książkę

Poleć książkę

Portugali, Lizbony. W jego skład wchodzi trzy grupy wysp: Madera i Porto Santo z okolicznymi mniejszymi wysepkami oraz Ilhas Desertas. Do powierzchni Regionu Autonomicznego Madery zalicza się również wyspy Selvagens. Łączna powierzchnia

wysp wchodzących w skład autonomii to 801 km². Największymi i zamieszkanymi wyspami są: Madera o powierzchni 741 km² i Porto Santo o obszarze 42,17 km². Wyspy są górzyste. Najwyższym szczytem na Maderze jest Pico Ruivo (1862 m n.p.m.), który

▼ Wybrzeże Madery – klify w północnej części wyspy

Kup książkę

Poleć książkę

Funchal

Funchal jest stolicą Autonomicznego Regionu Madery, zajmuje powierzchnię 76,3 km² i liczy niewiele ponad 100 tys. mieszkańców. Miasto (i zarazem gmina – port. *concelho*) Funchal podzielone jest na dziesięć parafii (*freguesias*): Santa Maria Maior, Imaculado Coração da Maria, Monte, São António, São Roque, São Martinho, São Pedro, Santa Luzia, São Gonçalo i Sé. Nazwa miasta pochodzi od słowa *funcho*, co po portugalsku oznacza koper włoski (łac. *Foeniculum vulgare*). Dawniej to aromatyczne ziele bujnie porastało tereny dzisiejszego miasta. Dziś Funchal często nazywany jest miastem ogrodem, a to ze względu na swoje liczne parki i inne tereny zielone oraz typowe *quintas*, czyli posiadłości o olbrzymich ogrodach (wiele z *quintas* przekształcono w luksusowe hotele, inne zaś udostępniono

zwiedzającym). Funchal swym ukształtowaniem terenu przypomina amfiteatr. Zbocza gór półkoleście otaczają centrum miasta i port położone nad błękitnym Atlantykiem.

Do stu kilkunastu tysięcy mieszkańców Funchal doliczyć można 15 tys. turystów, którzy co roku przybywają do miasta, by często właśnie stąd podróżować po wyspie. Funchal jest bowiem doskonałą bazą wypadową do wycieczek po całym archipelagu. Poza tym to nowoczesne i pełne życia miasto oferuje atrakcje o każdej porze dnia i nocy przez cały rok. Jego mieszkańcy są bardzo gościnni i życzliwie nastawieni do turystów. Chętnie służą radami, które często są bezcenne przy zwiedzaniu wyspy. Infrastruktura jest doskonale rozwinięta i śmiało można powiedzieć, że pod tym względem Funchal dorównuje dużym europejskim miastom. Jednakże

▼ Capela do Corpo Santo

Kup książkę

Poleć książkę

Dziennik Isabelli

Dziennik z podróży na Maderę i do Portugalii (Journal of a visit to Madeira and Portugal) to do dziś jedna z najlepszych książek podróżniczych opisujących Maderę, mimo że powstała w połowie XIX w. Rękopis odnaleziony został przypadkowo w jednym z londyńskich antykwariatów i wydany dopiero w 1970 r. Jak później ustalono, został on napisany i zilustrowany przez Angielkę – Isabellę Hurst de França, która w latach 1853–54

podróżowała wraz z mężem po Maderze i Portugalii. Na szczególną uwagę zasługują jej akwarele, które w sposób wręcz fotograficzny przedstawiają sceny z życia na wyspie, tradycyjne środki transportu, stroje ludowe, pejzaż i architekturę z tamtych czasów. W muzeum Madeira Story Centre eksponowane są niektóre obrazy Isabelli. Akwarele można również obejrzeć na stronie internetowej Publicznej Biblioteki Regionalnej Madery (Biblioteca Pública Regional da Madeira): www.abm.madeira.gov.pt.

dzięki bujnej roślinności wszechobecnej w mieście i pięknym krajobrazom w stolicy Madery można się czuć jak na łonie natury. Bliskość gór i oceanu daje też niezwykle wiele możliwości spędzania wolnego czasu. Miłośnicy sportów wodnych będą przebierać w ofertach, a zwolennicy górskich wypraw z pewnością znajdą tu ciekawe trasy. Funchal to również miasto kultury i sztuki. Spacerując po jego uliczkach, odnajdziemy malownicze zakątki, często owiane historią, ciekawe muzea i wystawy oraz perełki architektury maderskiej. A wszystko to przy akompaniamencie piękna przyrody, szumu oceanu, zapachu kwiatów oraz życzliwości i gościnności mieszkańców Madery.

HISTORIA

W 1442 r. rozpoczyna się zaludnianie wyspy, której terytorium zostało uprzednio podzielone na dwie administracyjne części: wschodnią i zachodnią. Część zachodnia, w tym Funchal, należy do João Gonçalvesa Zarco – odkrywcy Porto Santo i Madery, a część wschodnia, z Machico – do Tristão Vaza Teixeira. Osada, dzięki swemu położeniu o strategicznym znaczeniu, urodzajnej

glebie oraz dobremu dostępowi do oceanu, szybko staje się ważnym punktem życia na wyspie. Sam Zarco osiada tu ze swoją rodziną. Funchal rozrasta się bardzo szybko w latach 1452–54, kiedy na Maderę przybywają nowi osadnicy. Już w 1508 r. król Manuel I Szczęśliwy nadaje osadzie status miasta.

Funchal przez lata musiało odpyierać ataki z zewnątrz. Do wyspy stale docierały okręty innych państw zainteresowanych przejęciem wyspy. Sławnym stał się atak korsarzy francuskich, którzy w 1566 r. pod dowództwem kapitana Peyrota de Monluc (znanego także jako Bertrand de Monluc lub Montluc) napadli na miasto. Podczas krwawych walk toczących się przez 16 dni miasto zostało poważnie zniszczone. Atak został jednak odparty, a kapitan Monluc zginął pod fortem św. Wawrzyńca (Fortaleza de São Lourenço).

W XVII w. miasto pręźnie się rozwija, do czego przyczynia się produkcja wina, które wkrótce osławi Maderę, sprowadzając tu pierwszych turystów zagranicznych, zwłaszcza angielskich. Do Funchal zaczynają również przyjeżdżać wielkie osobistości. Pobyt na wyspie służyć miał nie tylko wypoczynkowi, ale często też podratowaniu

Calheta

To największa i najdalej na zachód wysunięta gmina Madery. Zajmuje ponad 116 km² i sąsiaduje z Porto Moniz, São Vicente i Ponta do Sol. W sumie mieszka tu 12 tys. mieszkańców w ośmiu parafiach: Arco da Calheta, Calheta, Estreito da Calheta, Fajã da Ovelha, Jardim do Mar, Paúl do Mar, Ponta do Pargo i Prazeres.

Nazwa Calheta pochodzi prawdopodobnie od tak samo brzmiącej nazwy małej zatoczki, nad którą założono pierwszą osadę. Region słynie zwłaszcza z przetwórstwa produktów rolnych, a także z winiarstwa oraz uprawy bananów i trzciny cukrowej. Dogodne położenie nad brzegiem oceanu sprzyja również rybołówstwu.

Region ten był chętnie zamieszkiwany przez szlachtę, dlatego niektóre nazwy miejscowości wywodzą się od ich nazwisk, np. Lombo do Doutor, Lombo do Autouguia. Dziś Calheta jest niewątpliwie bardzo turystyczną gminą. Jest tu kilka piaszczystych plaż stworzonych przez ludzi (piasek przywieziony został głównie z Maroka i z Figueiry da Foz w Portugalii kontynentalnej). Przebiega tędy wiele szlaków turystycznych idealnych do pieszych wędrówek. Obowiązkowym punktem programu dla wszystkich odwiedzających ten region Madery jest Rabçal. To niesamowite miejsce znajduje się na początku doliny potoku Janela (Ribeira

da Janela). Inne miejsca, które m.in. warto odwiedzić, to Quinta Pedagógica dos Prazeres i płaskowyż Paúl da Serra.

CALHETA – MIASTO

Największą atrakcją Calhety są piaszczyste plaże. Przyciągają one sporą liczbę turystów, gdyż na Maderze ciężko o złocisty piasek (jedynym wyjątkiem jest Prainha de São Lourenço położona w gminie Machico, która ma naturalny żółty piasek, jednak plaża ta, jak sama jej nazwa wskazuje, jest bardzo mała). Będąc w Calhecie, warto odwiedzić jeszcze kilka miejsc. Jednym z nich

Kup książkę

Poleć książkę

Carros do cesto

Konieczność sprawnego poruszania się i przewożenia towarów na Maderze – wyspie małej, lecz bardzo górzystej – od zawsze zmuszała jej mieszkańców do poszukiwania nowych sposobów transportu.

Jednym z efektów pomysłowości i zaradności Maderczyków są słynne *carros do cesto* – pojazdy przypominające sanie. Służyły one do przewożenia osób stromymi ulicami Monte i rolę tę spełniają także dziś, stanowiąc jedną z głównych atrakcji turystycznych Madery. Sanie mogą pomieścić do trzech pasażerów. Pojazdem kieruje zwykle dwóch silnych mężczyzn (zwanych *carreiros*), którzy najpierw rozpędzają sanie, a później, stojąc na płozach, kontrolują jazdę. Ten popularny niegdyś środek transportu pojawił się w połowie XIX w. wraz z przybyciem do Monte pierwszych gości z zagranicy, którzy kwatrowani byli w tułajskich pałacykach (np. w Monte Palace).

Sanie umożliwiały szybkie przemieszczanie się do niżej położonych części miasta po bardzo stromych ulicach. Dopiero w 1893 r. wybudowano kolej Comboio do Monte, która pozwalała na szybką komunikację z Funchal.

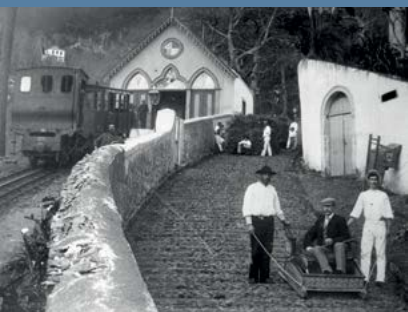
Działała ona jedynie do 1943 r. Dziś do Monte dojechać można samochodem, autobusem miejskim lub kolejką linową. *Carros do cesto* funkcjonują dalej i stanowią wielką atrakcję dla turystów. Początek głównej trasy znajduje się nieopodal kościoła **Nossa Senhora do Monte**, a końcowy przystanek jest tuż przy **Livramento**. Zjazd w dół z zawrotną prędkością (nawet do 80 km/godz.!) jest z pewnością dużym przeżyciem.

Na Maderze popularne były również swego rodzaju hamaki i sieci, w których początkowo transportowano chorych, a później także osoby z wyższych sfer. Taki hamak – zwany po portugalsku *rede* albo *palanquim* – zawieszony był na solidnym drągu, który nieśli na ramionach niewolnicy lub miejscowi wieśniacy. Dla wielu Maderczyków transportowanie ludzi w taki sposób było jedynym źródłem dochodu. Do przewożenia osób często wykorzystywane też były zwierzęta. Specjalne zadane sianie na płozach ciągnięte przez woły to tzw. *carros de bois*. Służyły one przede wszystkim do wycieczek turystycznych po

wyspie i wynajmowane były przez odwiedzających Maderę gości z wyższych sfer. Woły wykorzystywano również do przewożenia produktów handlowych, zwłaszcza bananów.

Wiele z tych popularnych niegdyś środków transportu można zobaczyć na starych obrazach, rysunkach, a nawet fotografiach. Ciekawy album – zawierający zdjęcia uwieczniające m.in. nietypowe maderskie pojazdy – znajduje się w zbiorach **Muzeum Fotografii Vicentes** w Funchal. Wielu przybyszów, w tym wielu znanych ludzi goszczących na Maderze, fotografowanych było w wycieczkowych „hamakach”. Takie zdjęcie ma m.in. Robert Reid Kalley – słynny lekarz i pastor szkocki, który w 1838 r. przybył na Maderę wraz z żoną, a kilka lat później założył w Funchal szpital.

Oryginalne maderskie pojazdy odnaleźć również można na ilustracjach Isabelli Hurst de França (zob. s. 67), zafascynowanej życiem codziennym maderskiej społeczności. Jej dzienniki to jedna z najlepszych książek podróżniczych po wyspie. Wiele innych ciekawych grafik i zdjęć znajduje się w Madeira Story Centre w Funchal, gdzie dokładniej można poznać kulturę i historię wyspy, w tym także dzieje rozwoju lotnictwa cywilnego na wyspie: od pierwszych lotów oferowanych przez linie lotnicze Aquila Airways, których samoloty lądowały na wodach zatoki Funchal (a pasażerowie dowożeni byli statkami na brzeg) aż po czasy obecne, w których działa nowoczesny port lotniczy w Santa Cruz.

Kup książkę

Poleć książkę

Câmara de Lobos

Câmara de Lobos to malowniczo rybackie położone zaledwie 5 km od stolicy archipelagu – Funchal. Liczy ono 17 tys. mieszkańców i jest stolicą gminy (*concelho*) o łącznej powierzchni 51,82 km², zamieszkaanej przez 36 tys. obywateli. Gmina Câmara de Lobos sąsiaduje z gminami: Funchal, Ribeira Brava, São Vicente i Santana. Cały region dzieli się na pięć mniejszych jednostek administracyjnych, czyli parafii (*freguesias*): Câmara de Lobos, Curral das Freiras, Estreito de Câmara de Lobos, Jardim da Serra oraz Quinta Grande.

Kiedy odkrywca Madery, João Gonçalves Zarco, wraz z żeglarzem Tristão Vazem Teixeira przybyli po raz pierwszy do małej zatoczki na południu Madery, zobaczyli na jej brzegu sporą kolonię mniszek śródziemnomorskich (łac. *Monachus monachus*), po portugalsku nazywanych *lobos marinhos* (dosłownie: wilki morskie). Zarco od razu ochrzcił to miejsce Câmara de Lobos (czyli w dzisiejszym tłumaczeniu: Izba Wilków) i tak właśnie do dziś oficjalnie nazywa się ta

przepiękna miejscowość. Jest to jedna z najstarszych parafii na wyspie. Zarco przybył tu po raz pierwszy w 1430 r. i ufundował tu kaplicę pod wezwaniem Ducha Świętego (port. Espírito Santo). Dziś kaplica ta już nie istnieje, a na jej miejscu stoi kościół św. Sebastiana (Igreja de São Sebastião).

WARTO ZOBACZYĆ

Warto tu przyjechać choćby na parę godzin, by zobaczyć malowniczy pejzaż, jaki się tu rozciąga (zwłaszcza ze schodków, które prowadzą z miasta do samego portu). Krajobraz ten zachwyił sir Winstona Churchilla, który właśnie w tej małej miejscowości odnalazł malarskie natchnienie. Zresztą jedno z niewielu zdjęć, jakie zostało zrobione Churchillowi na Maderze, było wykonane właśnie podczas jego twórczej pasji w Câmara de Lobos. Sir Winstona zachwyił bez wątpienia naturalny krajobraz. Olbrzymi klif Cabo Girão kontrastuje tu z maleńką osadą położoną u jego stóp. Zachwycają także kolory.

▼ Câmara de Lobos

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

- 1. ZAREJESTRUJ SIĘ**
- 2. PREZENTUJ KSIĄŻKI**
- 3. ZBIERAJ PROWIZJĘ**

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

Travelbook to Twój niezastąpiony towarzysz podróży. Wskaże Ci najważniejsze atrakcje, podpowie, czego szukać poza głównymi szlakami, i wprowadzi w świat miejscowych obyczajów. Znajdziesz w nim opisy najciekawszych regionów i miast, a sprawdzone informacje praktyczne umożliwią staranne zaplanowanie podróży.

Madera

Atlantydy nigdy nie odnaleziono, łatwo za to odszukać „wyspę kwiatów” – to Madera, rajski ogród pośrodku oceanu, podnoszący się z wód wysokimi klifami. Panuje tu wieczna wiosna, co czyni z tego skrawka lądu subtropikalną oazę, pełną kwiatów i aromatycznych owoców. Można tu wędrować po słynnych górskich lewadach, plażować i nurkować, a wieczorami delektować się specjami miejscowej kuchni i poszukiwać egzotycznych nut w smaku doskonałej... madery.

Zachwycające **krajobrazy**

Lewady i plaże oceaniczne

Klify i **wyniosłe góry**

Lasy wawrzynowe

Wino i **egzotyczne owoce**

Górskie wioski i **rybackie porty**

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
0 801 339900
0 601 339900

 Bezdroża

Sprawdź najnowsze promocje:
● <http://bezdroza.pl/promocje>
Przewodniki najchętniej czytane
● <http://bezdroza.pl/bestsellery>
Zamów informator podróżniczy:
● <http://bezdroza.pl/newsletter>

Helion SA
ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice
tel.: 32 230 98 63
e-mail: bezdroza@bezdroza.pl
<http://bezdroza.pl>

ebook dostępny wyłącznie na:

ebookpoint.PL

ISBN 978-83-283-4551-5

Cena 26,90 zł